

Locuint'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

e in

Strat'a tragatoriului [Lő-
vésszotza], Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decatu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii.“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va est Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 8 fl. v. a
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre annu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Roman'a:

prea. intregu 30 Fr. = 30 Lei u
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru inseratiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. tace-care tim-
brale pentru fiecare-care publica-
tiune separatu. In lozul deschiu
20 cr. de linia.

Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 24. dec. 1871/2.
5. ian.

Mare sfara 'n tierra pentru nemic'a. Diariile nemtiesci reproducu unulu dupa altulu si cu multa placere resumptulu d'intr'unu articlu allu diariului angl. „Times“ (Timpurile), care aproba curagiulu voinicosului Bismarcu pentru ca acestu-a a scrisu una nota diplomatica in limb'a Hermanduriloru si ca este resolutu de ici innainte in relatiunile salle cu poterile europene, a se servi de limb'a nemtiesca, era nu mai multu de cea francesca. Ni vine aminte d'in istori'a Cesariloru romani, ca unulu affectandu pre literatulu innovatoriu, pentru pruritulu seu fu apostrofatu de unu literatu bine vedutu la curtea sa, „Cesare! poti se adaugi la marginile imperiului, dara nu poti se adaugi neci macaru unu cuventu, neci se scoti d'in limb'a latina, acesta potere nu o ai.“ D. Bismarcu, stapanulu seu Tiarulu cu Moltke si unu millionu de nemti au potutu se bata unu numeru pre jumetate mai micu de francesi, dara nu potu ei toti laolalta se impuna limb'a loru coltiurosa si vaga in espressiuni, poporeloru europene, si nu o potu pentru ca poporeloru de viti'a latina li-se acrintesce limb'a pronunsiandu asprele si gutturalele sunete nemtiesci, apoi precisiunea limbei francesce, atatu de necessaria in acte publice, in diplomafia, lipsesce cu totulu limbei nemtiesci. Acest'a o scie D. Bismarcu totu asiè de bine ca si noi, dara trebuiesce se mai scia, se cunosca si neinvingibil'a antipatia a poporeloru in contra horodogituri flondreloru nemtiesci. Sorteaz incercari Bismarkiane este decisa; era daca vre odata poterile s'ar invol ca in diplomafia se se servesca a fara de limb'a francesce si de altele, atunci, firesce, tote staturile europene au asemene dreptulu d'a se servi si elle de limb'a loru propria, si astfelu D. Bismarcu va fi nevoitu se invetie si romanesce, ori se-si tiena una legiune de transaliori.

In partile meridionali alle Franciei spiretele sunt forte agitate. Cille mai prospete intemplari d'in Arles, proclamatiunea studentiloru d'in Tulus'a, demonstratiunile la mormintele lui Rossel in Nimes, arrestarea a doi consilieri municipali in Bordeaux sunt simptome relle. Tierranii inca striga in contra noveloru dari, producentii de vinuri sunt mahniți pentru reulu servitiu allu caliloru ferrate, etc. acestoru-a se mai adaugu si expectoratiunile preseii radicali.

Se dice ca Guvernulu francescu ar' fi avendu bun'a intentiune d'a cere Camerei unu felu de amnestia pentru 10,000 persone. Aceste s'ar redá libertatii, dar' numai cu conditiunea ca nu voru luá locuint'a in capital'a tierrei, a fara d'acestu guvernulu vre a-si reservá dreptulu d'a-i essilá in casu de necessitate.

Tensiunea (incordarea) relatiuniloru intre Francia si Prussia cresce in mesura, in care organizatiunea armatei francesce iè dimensiuni mai insemnate si mai pregnante (acute). Se dice ca solulu Tiarului nemtiescu, contele Arnimu, s'ar fi plausu officialminte a supr'a acestoru „in-armari“ si a supr'a periclitarii financiare a implinirii conditiuniloru de pace, adeca nemtiulu se ingrisesce ca se-si capete banii, era d'alta parte tinde a impedeá reorganizatiunea milit a Franciei, punendu pedece si incurcandu pre D. Thiers cu republic'a sa d'impreuna. Se crede ca Tiarulu d'in Berlinu cu ispravniculu seu Bismarcu ar vedé bucurosi restauratiunea ex-imperatului Napoleon, pentru cuventulu ca acestu mosneagu scapatatu ar' staru in propriulu seu interessu d'a elude si d'a nemic d'intru inceputu ori ce incercare de resbuinare a Francesiloru. Diariile officiose d'in Berlinu a si inceputu a face prelude la necessitatea d'a se reoccupá câte-va departamente (districte) francesci desiertate de ostirile prussace, si acest'a parte pentru ca flamandii teutoni se aiba in mana ipotec'a sumeloru de desdaunare inca restanti, parte d'in motive de oportunitate strategice, parte in fine, ca demonstratiune politica! Asiè d'icu elle, ca-ce este temere ca Francesii preste unu annu voru preferi pote in locu de auru si argintu a platí cu ferru, ca astfelu se

cascege multu si se nu perdia nemica! Ecce ce se vorbesce abiè la unu annu dupa inchiarea pacii, carea trebuia se tiena trei anni de d'ille. Cu inarmarile in Franci'a inaintedia paralelu fortificatiunila prussianesce incepundu de la Argentoratu (Strassburg) pana la Danzig. Nu credemu ca resbellulu se prorumpa intr'acestu annu, dar ajunge cea mai neinsemnata conflagratiune ca agramadit'a materia aprindiciosa se se inflaccare de nou. Poterile Europei voru avé se ide positiune facia de acesta eventualitate, Franci'a inasa si cerca a essí d'in ktarea cea izolata, carea fusese caus'a principale a succumberii salle. In prim'a linia Angli'a si Itali'a sunt acelle staturi, cari au in vedere asiè numit'a vechia scola diplomatica, precandu doctrin'a cea mai recinte tinde a proclamá communitatea interesseloru romanice si a suscepe politic'a gentilitia (a rasseloru) pana la ultimele ei cosecintie. Ce va face Ostrunguri'a incurcata cu politic'a sa interna si externa, candu acesta cumplita lavina va incepe a se rostogoli pre continentulu european? Auersperg—Andrassi voru pune umerii ca s'o opresca. D'asta parte am fi dara assecurati catu de bine, poporele Ostrunguriei se dorma in pace, pentru ca este mai bine ca lav'a se-i coplesiesca in somnu, decatu descepti si desceptati.

Negotiatiunile barbatiloru de incredere ai oppositiunii Croatice cu Lonyay sunt inchiare. Memorandulu fu presentatu in 1. ian. Pedece in callea impacatiunii p'nu membrii partitei unionistice, mai toti beamteri, si inca presentara unu memorandum in care dechiara, ca tienu tare, ca orbulu de gardu, de pactulu inchiatu la 1867. AEppulu Mihailovicu insu-si, creatura ungresca, se vede necessitatu facia cu acesti omeni servili, a consilia spiretu de concessiuni si diferentia! — Primindu-se programulu nationaliloru, diet'a Croatiei se va deschide in 15. ian. a. c. de nu, atunci se va dissolve si se voru face noue alegeri. Ar' fi de doritu, ca natiunea croatica se aiba ocaziune d'asi manifestá inca si mai viu resentiulu catra Ungari'a daca manifestatiunea cea d'antaiu n'a fostu de ajunsu, seau n'a fostu intiellesa.

Camera Romaniei, dupa cinci d'ille de viue si infocate debateri, — la cari luara parte mai tote celebritatile Camerei, primí cu 81 contra 49 voturi, luarea in considerare a proiectului ce guvernulu propusese pentru deslegarea neterminabilei cestiuni, destullu de scandalose, a caliloru ferrate romane. Prin acestu votu allu camerei cestiunea este impinsa cu unu passu inainte fara ca deslegarea ei se fia assecurata, pentru ca in cursulu debateriloru speciali a supr'a articiloru, se potu ivi divergentie de opiniuni, cari voru poté nemic chiaru in ultimulu momentu inchiarea conventiunii Bleichröderiane, — seau conventiunea pote fi clausulata prin felurite emendamente astfelu catu toti sensalii prussaci au se o tulesca d'in Bucuresci.

Cernauti, 21. dec. 1871.

Este unu lucru de necreditu, ba aproape fabulosu, ceea ce s'a intemplata si continua inca a se intemplá in tier'a nostra d'in partea guvernului, spre a executá acte de violentia si concluse arbitraria, contra caroru-a se lupta si se svercolesce intregu poporulu, mare si micu, mireni si preuti, inse inzedaru, de ora-ce poterea si forti'a sunt in manile guvernului si se aplica fara crutiare contra fia-carui oponentu si opumnatoriu; a cautá asta-di dreptu si scutu aici, si a cautá chiaru la acei-a, cari sunt chiamati a veghiá a supr'a legii — acest'a se considera de nisce illusuni copilaresci, ér' acelu-a, care, indemnata de semiementulu dreptului propriu, cutedia totu-si a cautá scutu si ajutorulu, ajunge a fi numai objectu de compatimire, de risu si batjocura.

Se vi naramu numai unu singuru casu flagrantu, si va fi de ajunsu spre a-si arunca negr'a sa lumina a supr'a aceloru intentiuni si spiretu necuratu, de cari este condusu guvernulu actualu.

Dlu Lasser a datu ordenulu celu mai strictu si mai accomodatu, a nu erutiá nice unu mediu-locu, spre a tramite cu ori-ce pretiu cinci deputati guvernamentali in Reichsrath, ca-ci la d'in contra senatulu imperialu, care si asiè este aproape contopitu cu totalu, prin netramitarea celoru

cinci representanti de aici, ar' fi decadiutu la o esistintia problematica. Dlu Lasser a sciutu, ca in comunele rurale si-va ajunge in fine scopulu prin aplicarea aceloru mediu-locu, de cari governele constitutionali useza de regula numai in tempuri de rebelliune si candu o tier'a se afla in stare de asediú; dar' dlu Lasser si demnulu seu commiliton de aici Pino n'au o consciintia asiè de fricoso si unu sufletu asiè de femeescu, spre a se teme de asemeni copilarie. In cetati, se intielege, lucrulu a mersu si mai usioru; deci au mai remasu posesorii mari, acesta classe neimpacata, carei-a nu-i poti infundá gur'a nici cu amenintari, nici cu promisiuni; si d'in nefericirea dlui Lasser tocmai acesti posesorii mari sunt nationali si inimici guvernului. S'au facutu totu ce s'a potutu, spre a se asecurá unu resultatu favorabilu; s'au stersu d'in list'a votantiloru multi, cari de diece ani incoace au exercitatu acestu dreptu fara nice una pedeca, inse nici acest'a n'a ajutatu. Dar' cu tote acestea a trebuitu se se faca ce-va, si acestu „ce-va“ ce s'a facutu, este unicu in istori'a parlamentaria, este o monstruositate constitutionale.

Dupa ordinea de alegere a ducatului Bucovin'a, posesorii mari se impartu in doue corpuri electorali; celu d'antaiu constá d'in membrii consistoriului bucovinenu cari sunt: episcopulu, archimandritulu si siese alti consilieri consistoriali numiti de insu-si imperatulu, si d'in trei egumeni (starosti) de la trei monastiri; ér' alu doilea corpu constá d'in insi-si posesorii mari. Actiunea dlui Lasser-Pino s'a concentratu deci a supr'a primulu corpu electoralu, care in cursu de diece ani a alesu cu tota ocaziunea duoi deputati nationali, pre langa tote amenintariile d'in partea episcopulu, care, precum e cunoscutu, de decennie incoace lucra cu mare ostilitate contra totoruru tentindiloru si nesuintiloru nationale. Si ce facu episcopulu cu acesta ocaziune? vedendu ca nu-si pote ajutá altmintrea, suspendá, fara multa spargere de capu si d'in curatu seninu, pre duoi d'in membrii consistoriali, cu tote ca legea nu-lu impoteresca asiè ce-va. Atat'a a fostu de ajunsu pentru siefulu tierrei nostre, ca-ci intre cele unu-spre-diece bilete de votisare elu nu computá si pre cele doue voturi ale consiliariloru suspendati, si prin acesta procedere esoperá, ca s'a alesu dlu Tomasczuk, care capetase numai cinci voturi in locu ca se se alega professorele Popovicu, care intranise siese voturi. Dar' dsa a mersu si mai departe, si aceste doue voturi nici nu le-a alaturatu la actulu de alegere, care l'a tramisu dietei, ci si-a insusitu insu-si dreptulu de interpretatiune, care dupa lege compete numai legelativei; prin urmare actulu de alegere a fostu necompletu si mutilatu.

Acestea sunt violentie si actiuni arbitrariae si nelegale, cari in unu statu intr'adeveru constitutionalu si-aru primi resp'la meritata. La noi inse se considera numai de nisce veleitati copilaresci.

Artea de guvernare a nouiloru barbati pote deci se arete unu resultatu splendidu dupa o actiune de abiè trei septemane. Acestei arte este de a se multumí, ca poporatiunea unei d'intre cele mai pacinice tierre ale monarchiei s'a aruncatu in braciile opusetiunii de feru.

In siedint'a de ieri a dietei bucovinene, deputatii: bar. Petrinu, bar. Vassilcu, bar. Capri, Covaciu, bar. Mustatia, Leonu Vassileu, Prunculu, Lupulu, Victoru Strice, Georgiu Hurmuzachi si Georgiu Flondoru presintara unu protestu (vedi nr. 128 alu „Fed.“) contra violentiloru comisse la alegeri; dar' dupa cetirea acestui actu diet'a trecu la verificarea alegeriloru si verificá mandatele celoru 18 deputati, cari au fostu de facia, fara ca se fia celu pucinu mentiune de motivele insirate in protestu. Nu face inse nimicu; acestu-a este unu testimoniu splendidu si una dovéda puternica, ca acele motive sunt adeverate si ponderose.

Si mai bine, decatu prin descrierile de mai susu, se manifesta spiretulu guvernului actualu si modulu procederii lui prin faptulu urmatoriu: Dupa ce cei 11 membri indreptatiti la alegere d'in primulu colegiu electoralu alu proprietariloru mari au fostu tramisu presidiulu tierrei voturile loru prin posta si se credeá, ca, pre langa tota presiunea exercitata precum si abtragundu de la cei duoi asesori consistoriali suspendati, candidatulu guvernului va obtiené numai 4 voturi d'in cele noue remase, episcopulu citá la Cernauti, pre cale telegrafica, duoi egumeni si monasterieloru. Unulu sosi in Cernati in 16. dec., la 10 ore a. m., terminulu ficsatu pentru alegere; dela gara elu fu dusu cu escorta episcopesca la episcopulu si de acel la presiedintele tierrei, si in urma fu induplecatu, a-si schimbá siedul'a de votisare, data mai inainte pentru professorele Po-

poviciu, in favornu candidatului guvernului, a consiliariului Tomasciuc.

In modulu acestu-a s'a asigurat posibilitatea alegerii unui reprezentante in senatul imperialu, ca-ci altmintrea proprietatea mare remane nerepresentata si Bucovin'a ar' fi tramisu, in locu de 5, numai 3 reprezentanti.

Luni, in 18. dec., avu locu prim'a sedintia a dietei; dupa unu discursu scurtu alu presiedintului tieriei s'a alesu una comisiunea pentru verificarea alegeriloru d'in cei 18 domni intruniti, de-ora-ce cei 11 deputati nationali nu s'au presintatu; acest'a consiste d'in trei capitani districtuali: Woynarowicz, Rene si Cohanovschi. Trei oficiali, cari au a decide a supr'a legalitatii dietei! Una ironia mai amara, unu persiflagiu mai mare pentru constitutiunismu neci se potea cugeta. Ca de comunu, comisiunea lucra cu iutiela de aburi; dupa media-di s'au deliberatu 30 de raporturi, noptea s'au litografatu si in diu'a urmatoria s'au distribuitu, asié incatu pentru sedintia a dou'a tote erau terminate.

In sedintia a don'a inse dnii capitani districtuali fure surprinsi, in modu forte panicu, prin protestulu celoru unu-spre-diece deputati nationali, care se presinta capitanului tieriei si apoi s'a cetitu. Prin acestu-a numitii reprezentanti dechiaru, ca in adunarea actuala ei nu potu privi neci catu e mai patienu reprezentantia legale a tieriei si expresiunea nefalsificata a dispusetiunii poporului d'in Bucovin'a.

In sedintia a trei-a si cea d'in urma a capitaneloru districtuali a avutu locu alegerea comisiunii tieriei si a reprezentantiloru pentru senatul imperialu. In comisiunea numita s'au alesu trei capitani districtuali: Woynarowicz, Rene, Stochera si Alth; era in senatul imperialu trei oficiali, cu numele Pino, Schönbach si Tomasciuc, si dnii Cohanovschi si Bendella. — In fine e de a se aminti, ca alegerile a duoi deputati, a baronului Mustatia si Covaciu, nu s'au verificatu. De altmintrea acestu documentu despre curagialu de leu alu dietei a fostu cu totulu superficialu, de-ora-ce si fara de ace'a numitii domni au declinat onorea d'a intru in adunare.

Dar' in fine diet'a inca s'a inchisu, si asié sub durat'a ei vedemu esecutata alegerea a trei oficiali in senatul imperialu si a trei capitani districtuali in comisiunea tieriei, si cu acest'a se incepe si se inchiaia activitatea legelatoria a mecanismului constitutiunali inventatu pentru provinciile austriace. Intru adeveru, acestu jocu infam cu poporele si esistintia lor, repetatu de diece ani incoce, incepe a deveni nesuferitu. Nu e neci lupt'a pentru constitutiune, neci combaterea federalismului, neci centralisatiunea, neci decentralisatiunea, neci articlii fundamentali, cari servescu barbatiloru de statu, ce diregu asta-di destinele Austriei, de dogma, de lege santa, pentru carea sunt gat'a a sacrificat avere si sange, ideie si cuvinte. Séu dora acestoru eroi li este totu un'a, ce mediloce intrebuintieza ei, si la ce arme si-ieu refugiu? Atunci unde ar' fi iesutismulu ce se imputa in continuu opusetiunii, unde aru fi fraiese loru pompose despre liberalismu, libertate, neinfluintiare si despre dreptulu neatacatu alu poporeloru d'a dispune despre sine inse-si?

Omulu n'are decatu se mérga in una provincia pedata arbitriului neresponsabilu si nepedepsitu alu unei armate intrege de beamteri, se examineze fara patima uneltirile ce

se practizeza spre a falsifica in modu artificialu vocea tieriei, se cunosc amenitiarile ce se facu cu scopu d'a frange si nimici veri-ce opusetiune, se veda si auda cu ochii si urechile proprie, cum celu mai inaltu oficialulu tieriei tace la acus'a de abusare de officiu indreptata in publicu contra lui, — se veda tote aceste, si apoi se vorbesca despre una reprezentantia adeverata a tieriei!

Si care e urmarea acestei politice violente? Amaritiune si neincredere crescunda, opusetiune pasionata, neimpacata si crescunda d'in di in di; acestu-a e adeveratulu medilocu d'a produce si alimentat claranti.

Nu e fira interessu a cunosce originea opusetiunii de asta-di si a-i scrutat fontanele. Nu putienu a contribuitu la formarea ei er'a pseudo-liberala Giscra-Lasser, in carea una fractiune mare, potinta si datatoria de tonu pronuncia in Reichsrath cuvinte pline de libertate si liberalismu, dar' carea si-marginea activitatea la impregiurarea, d'a privi Austri'a de una mina mare de carbuni, poporele de actiunari ce au a fi exploatati, si pre sine inasa-si de consiliulu administrativu alu lor.

Si aséta fractiune era da asta-di tonulu, si in manile ei sunt depuse frenele guvernarii. In state constitutiunale nu e permisu neci decatu a forma ministeriulu d'in un'a d'intre partile combatente, ei d'in barbati, cari stau a supr'a partiteloru; a forma inse ministeriulu d'in barbati de partite, acest'a se numera intre cele mai cutezate experimente, cari, dorere, au locu numai in serac'a, dar' multu cercat'a Austria.

Racsi'a (Tier'a Oasiului,) 12. dec. 1871.

In numerii 116 si 118 ai pretiuitulu diarnalu „Federatione“ correspondintiele d'in „Tier'a Oasiului“ subsemnate „unu nume fara nume“, vorbindu despre alegerea membriloru comitetului cottensu si despre a deputatiloru dietali, despre cause eclesiastice si secolare, vediui, ca correspondintele anonimu si pre mine ne ataca, si me inovatiesece ca si cum eu singuru a-si fi caus'a toturoru releloru si a necasuriloru, cari au napaditu „Tier'a Oasiului“ si de cari nu ne potemu mantui noi romanii. Si cu tote ca „numele fara nume“ in nrulu 116 spune dreptu, cine si care sunt causele cele adeverate a releloru si necasuriloru nostre, totu-si in nrulu 118, adeca preste trei d'ile,* tute acele mie mi le atribue, lasandu pre o. publicu romanu in dubietate, ca intru adeveru cine e vin'a, ca daca stapanii dilei sunt de vina, cari, pre cum dice dni'a-sa, se folosescu de tote medulocele seducatorie si demoralizatorie, si pre preoti i defaima si deonestéza (?) inaintea poporeniloru lor, atunci nu potu fi eu, care tote aceste d'in inceputu le-am reprobatu si le reprobu si care de pre tere-nulu politicu, convingundu-me, ca nu potu folosi nemic'a natiunei mele**, acum'a de 6 anni m'am retrasu, reamstecandu-me neci intr'a cauza politica; era daca totu-si eu

*) Autorulu coresp. d'in Nr. 116. este unulu si alu cellei d'in Nr. 118 este altulu, prin urmare osebiti. Red.

**) Ba poteti forte multu atatu prin pusetiunea sociale catu si prin demnitatea eclesiastica, si nu potemu aprobá retragerea DV.— „Red.“

treprinde explicarea si interpretatiunea credintieloru poporale!

Daca sinuciderea e una crima odiosa, apoi intreitu mai odiosa e crim'a ce ar' comite una natiune, uitandu-si séu lasandu se i se nimicesca moravurile, datinele, traditiunile si credintiele stramosiesci, ca-ci a si-le parasé séu lasa uitarii, e pentru dinsa ca si cum ar' renuncia cu precagere la consciintia de ce a fostu, de ce este si, prin urmare, de ce va fi.

Astu-felu la ori-ce natiune.

Astu-felu si la noi Romanii.

A sustiené — impreuna cu nealterarea limbei si a teritoriului — si nealterarea credintieloru, datineloru, moravuriloru si traditiuniloru mostenite de la mosi, de la stramosi, a lor, cari ni sunt marturie puternice, de natura a tiené ferecata, a nimici chiaru ori-ce umbra de indoiela despre pastrarea natiunii romanesci, mai latina de catu tote cele-lalte natiuni sorori, este — credu — unulu d'in cele mai nemerite moduri d'a sustiené Romanismulu.

Credintiele unui peporu repetu, forméza bas'a obiceiuriloru, si institutiuniloru nationale, ca unele ce ele au datu nascere acoloru obiceiuri, acoloru institutiuni.

Dupa cum sunt credintiele, astu-felu sunt si datinele si institutiunile!

Considerandu dar' credintiele poporului nostru ca punctu de plecare alu toturoru moravuriloru si institutiuniloru nationale, mi-am permis a studia un'a d'in aceste credintie - ace'a in Dieii locali, Genii séu Sierpii de casa, ca divinitati protectorie domestice.

D'in studiulu ei se va convinge ori-cine:

Ca fondulu, care constituie esentialminte nationalitatea romana, este cu totulu latinu clasicu, etruscu — daca vreti — ca-ci conserva neschimbate, cum erau la inceputulu lor, credintiele strabune.

Ca perfect'a identitate de credintia, ce esista

asi fi de vina, atunci nu potu fi stapanii dilei***), acestu punctu ar' fi trebuitu mai bine ilustratu, d. corresp. Ba corresp. fara nume mai dice inca despre mine in diurnalu romanu, ca numai in interessulu magiariloru am lucratu si lucru, era aici acasa pote ca me acusa la magiari, ca sum daco-romanistu si inimicu mare alu magiariloru****); pote ca poporulu i dice, ca eu sum de vina, ca solvescu dinsi preotulu 2 si cantorelui 1 mertie de lepticalu; pote ca jidoviloru li dice, ca eu am esoperatu in an. 1868 ordin. const. de numr. pr. 3815/115, in care se enuncia, ca jidoviloru, ca necredinciosi in sensulu canoneloru, nu li este er-tatu a esarendá bunuri besericesci, voidu prin tote aceste a me depopularisá inaintea natiunei mele, inaintea magiariloru, inaintea poporului si a jidovimei (!) d'in Tier'a Oasiului, cu ace'a intentiune pre nobila, ca eu acum'a odata séu se abdicu de protopopia, séu ca prin Ven. ord. diccesanu. se fiu absolvatu de la diregatori'a acest'a, si dinsulu „nume fara nume“ se fia protopopu.

Prin d. corresp. fiindu atacatu in onorea mea nationala si accusatu, ca officulu protopopescu l'am intrebuintiatu in favorulu magiariloru si in defavorulu poporului romanu de aici, mi-incumbe etorintia patriotica si officiosa a me aperá, opponendu accuseloru faptele urmatorie:

Am fostu de facia in Satu-Mariu la conferentia comitetului — ca membru acelu-a — infintiatu de a aduna spese preliminaria si a face pregatirile pentru tienend'a adunare generala in caus'a fundului de teatru romanu si am conferitu 6 fl., era d'in cercu am adunatu offerte 46 fl. 50 cr.; summ'a: 52 fl. 60 cr., séu a siesea parte a sum mei incurse d'in intregulu comitatu, care summa o am tramisu perceptorelui, D. Vasiliu Fabianu. Pre partea D. Potuti, care a sufferitu in carcerea magiara de la Vatiu cu 1. iuliu a. c. am tramisu D. redactore Alessandru Romanu 6 fl., si de la preotulu d'in Turu, D. Iacobi Popu, 4 fl., summ'a 10 fl. La studentii romani miseri Balintu d'in Mar-mat'a si era altulu, care este langa D. Petru Mihali, deputatu dietalu in Pest'a, li-amu datu 7 fl. Pre concertulu romanu tienutu in Bai'a-Mare in an. 1870, la conferintia d'in Valasatu, unde m'am si prezentatu, ca membru alu comitetului arangiatoriu, am offeritu 6 fl. 60 cr. si am strinsu colecta d'in tractu 17 fl. — summ'a: 23 fl. 60 cr. si am fostu de facia si la concertu. Pentru societatea de lectura a teologiloru romani d'in Gherl'a am daruitu 15 fl.; pentru institutulu de fetitie d'in Oradea-Mare in 9. si 20. fauru 1870. am tramisu 7 fl. si collect'a d'in tractu 17 fl., — summ'a: 24 fl.

In 3. dec. 1868. am tramisu Dni Grigoriu Stetiu, fostu juristu in Pest'a, pentru biletele invitatorie la balulu, romanu, 5 n. de la mine si 14 fl. d'in tractu — summ'a: 19 fl. Totu in an. 1868 pentru balulu romanu tienutu in tractulu acestu-a, la scaldela Bicsadului, am conferitu eu cellu d'antaiu 10 fl. (d'in totu tractulu s'au adunatu 75 fl.), la teologulu d'in Gherl'a Ionu Fane 20 fl., la studentele lipsitu de mediloce Balintu 4 fl., au mai remasu 63 fl. precum s'a relationatu in „Familia“, inse despre summ'a remasa comitetulu constatoriu d'in junii

****) Ba ei sunt in tote impregiurările si voru cerca a fi pana candu voru poté calculá pre slabitiunea, imparechiarile si nepaserea nostra. „Red.“

*****) Atat'a reutate se nu presupuneti. „Red.“

FOISORIA

Datine si moravuri nationale.

DIEII LOCALI, GENII, SIERPII DE CASA.

I.

„Si la nunte, la ingropari si la alte intemplari, sciute de dinsi, cinstescu prin versuri si cantari nesea dumnedieiri necunoscute si dubluitoare a idoli daci.“

„Centemiru in Descriptio Moldaviae“ cap. I. part. ecl. si lit. p. 286.

Poporele cari si-uita originea si menirea lor sunt terse d'in carnea vietiei.

Infrangeti moravurile si datinele poporului, ale natiunei; calcati cu dispretiu institutiunile ei sociale si religioase; dati uitarii, séu — ce'a ce e si mai reu — sdroboti printr'una amara dispretiune credintiele-i traditionale, si atunci fiti sicuri, ca nationalitatea apune, poporulu acelu-a dispare!

D'in contr'a: tienu una natiune la datinele, la moravurile, la traditiunile si mai cu séma la credintiele cari au datu nascere acoloru datine si moravuri, si fiti sicuri ca acea natiune are consciintia de forti'a sa, ca-ci acestea sunt forti'a unei natiuni.

Cercetati, petrudeti in poporu si i studiatu credintiele; — veti afla care i este originea si ce a fostu.

Analisati institutiunile, datinele, obiceiurile, rezultate d'in acele credintie si cari se mai conserva pana in acestu minutu: — veti afla care i este starea de moralitate, gradulu de nobletia, marirea si stralucirea de viitoriu.

Credintiele dau nascere datineloru si moravuriloru, ér' aceste oglindescu prin ele inele pre una natiune.

Éta dar' ca apare de sine insemnetatea operei d'a in-

intre Romanii de adi si clasicitatea pagana, s'a conservatu intacta.

Ca pana acolo a mersu fidelitatea pastrarii acestei identitati, ia catu pana si numirile divinitatiloru si cele-lalte formule sacramentale au remasu acelea-si.

Ca, de-st pagane prin fondulu, caracterulu generale si chiaru personagele lor, credintiele pastrate la Romani porta urm'a relegiunii crestine, care le-a indulcitu, danduli in aperintia unu aspectu multu mai acceptabile.

Ca depositariulu acestui tesauru atatu de scumpu fiti famili'a romana, organizata dupa modulu si principiile strabunei familie romane.

Ca, in fine, impreuna cu puritatea de credintie si datine, Romanulu si-a pastratu si puritatea limbei. 1)

Multe si variate sunt credintiele poporeloru.

Multe si variate sunt si credintiele poporului romanu, ér' „cele-lalte obiceiuri atat'a sunt deosebite, ca si aerulu in cele mai multe parti ale tieriei.“ 2)

D'intre acestea, un'a d'in cele mai principale, ace'a in Sierpii de casa, mi-a atrasu atentiunea si, atatu d'in caus'e placerii, ce ofera studiulu ei, atatu d'in caus'a marei importantie ce i se da de poporu, catu si pentru motivulu ca n'a fostu studiata de nimene pana asta-di, m'am decisu a o desvolta.

Caracterulu principale alu acestei credintie este generalitatea.

Sunt unele credintie, cari esistu in unele parti ale Daciei, in unele provincie séu in parti de provincia: pre acest'a inse o gasesci la toti Romanii, in tote locurile, fiindu-ca e vorb'a de divinitatea cea mai apropiata, de angurul pazitoriu alu individulu, de dieulu protectoru alu caminulu, de patronulu familiei.

O veti gasi pretotindeni, fiindu-ca pretotindeni este

1) Michelet. „Legendes du nord“ p. 334.

2) Cantemiru in „Descrierea Moldovei“ cap. XVII, p. 529.

romani Grigoriu Stetiu si Vasiliu Tataru paşa acum'a nu ni-au dat încă ratiaciniu, deci am onore a întrebă, în numele meu si alu tuturor conferitorilor, pre acei bravi juri, ce au facutu cu summ'a ace'a, între cari studenti lipsiti au impartitu-o. Asteptu respunsu publicu si documentatu. În 8 octombrie 1867. societății de lectură a studenților romani d'în Beiusiu am tramisu 10 fl. si d'în tractu 18 fl. — summ'a : 28 fl. În 11. Maiu a. c. repausatului juristu Constantinu Coci, în Pest'a, i-am tramisu 5 fl. si d'în tractu 11 fl. — summ'a : 16 fl. Crescu pre unu orfelinu romanu Andreiu Popescu, care e medicinistu în capital'a Romaniei libere, în Bucuresci, si carui-a în an. cur. i-am tramisu 72 galbeni. în natura. În fondulu viduo-orfanalu si alu orfanotrofului sum'a : 220 fl. v. a care, în întielesulu statutelu diocesane, a trebuitu să o platescu, o am platitu cu tote că sum celibe, neasteptandu neci una provocare seu amenintare cu processu, precum se întâmpla cu alti multi, cari sunt casatoriti, cu familia numerosa, si totu-si nu platescu. În an. 1864 mi-a succesu d'în mass'a repausatului preotu d'în Prilogu, Ionu Popu, a tramite în fundatiunile diocesane 170 fl., ce potu deveni prin cuitanti'a officiala, ce se pastrădia în archivulu protopopescu. Sum singuru membru d'în totu tractulu „Tier'a Oasiului,” alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, platindu tass'a annuala de 5 fl. regulatu si tienendu si foia asociatiunei „Transilvani'a,” si am fostu de facia la adunările generale d'în Gherla în an. 1868 si d'în Siomcut'a-Mare în an. 1869. Patrocinediu tote întreprinderile literarie, tienu diurnale numai romane, si magiare neci unulu, — nu tienu neci cu drept'a, neci cu stang'a, ci cu partid'a nationala d'în diet'a d'în Pest'a si correspundu cu tote officialatele, anume cu a judelei cercualu, a inspectoratului scolariu cottense, a comandei militare cercuale, cu a vicariatului castrense, în limb'a romana. (Onore DV! se trairi la multi anni! R.R.) Si aperearea mea cu asta ocaziune o inchid cu ace'a, în favorulu Academiei romane am onore a tramite 15 fl. v. a. rogandu-me, că acēsta summa prin p. st. redactiune să se tramita comitetului respectivu d'în Sabiu. — Aceste sunt fapte curatu nationale romane, publicate si în „Federat,” cari dovedescu, că eu am fostu, sum, si voui fi totu-de-un'a romanu ; si am lucratu, lucru si voui lucră în interesulu natiunei mele romane, si că totu-de-un'a m'am datu, si me voui tiens de partid'a nationala romana care, dac'a voesce d. corresp. a scf, că d'în câti individi stă în „Tier'a Oasiului,” ēca i-o spunu că numai d'în 6 seu celu multu 7 preoti si credu că d. sa nu este între acei-a (Nu credam că este. Red.)

Si cu acēsta întru o unire si cointelegere fratiesca voui lucră pentru prosperarea si fericirea prē dulci mele natiuni romane. Dupa aceste am onore a rogă pre on. publicu romanu, că să binevoiesca a judecă, că ore romanu sum eu seu ha ? că înca de cum-va nu sum banu romanu, me voui face ; ēra pre numele fără nume lu-provocu cu tota seriozitate, că să combata faptele aceste, dac'a va poté. Si că să-i potu respunde mai detaiatu la tote assertiunile lui reutatiose, — lu-provocu, că să tramita relatiune documentata spre publicare la D. Red. alu „Federat.” despre ace'a, că de 10 anni incoce unde, candu si ce am facutu în in-

câte unu dieu locale, câte unu Geniu, câte unu Sierpe de casa . . . cari precurgu ori-ce parte de locu,” că se me servu cu energic'a expresiune a lui Esiodu. ⁵⁾

Numirea de Geniu se deriva d'în latinesculu gigno, care semnifica a nasce, a produce.

Si în adevēru, acēsta angeru pazitoriu alu paganismului se credeă în anticitate, că formă spiritulu acelu-i-a, pre care lu protegeă, i nasceă sufletulu.

Geniulu, că spiritulu primordial, dupa credint'a comuna ce o avēau anticii, presidase la crearea lumii, dedesse concursulu seu la nascerea universului si amestecandu-lu în elementele si în actiunile omenilor, i se atribuiă unu rolu invisibilu, dar' puternicu, în dram'a ce joca întrég'a omenire.

Printre fortiele elementare si creatie sunt unele a caroru existentiia se asociēza cu acea a fluvielu, a riurilor si a muntilor, altele cari protegu fundarea imperieloru, altele, în fine, cari cu aripele loru divine protegu destinele fia-carui omu, d'în lēgau pana la mormentu.

Acēste d'în urma fiintie sunt Genii tutelari.

Genii, devinitati locale — de unde în consecintia si numirea loru la Eleni de diei locali, divinitati, eroi — erau în mare adoratiune la antici . . . qui locis et regionibus genios processe credebant.⁶⁾

Mai antaiu de tote inse să privimu istoriculu acestui genu de diei.

Indianii, d'în cei mai vechi timpi, adora unu clasa de genii, cunoscuti sub numirea de Djiuns.

Omeru se serva în genere în operele sale cu numele de diei si genii, raru cu acelu-a de divini demonei.

Esiodu e celu d'antaiu care, în modu distinctu areta

teressulu magiarilor ; la care adunare seu conferint'a magiara am fostu, si acolo ce am vorbitu si ce am lucratu în contr'a intereselu natiunii mele romane ; la care institutu magiaru am datu ce-va ajutoriu, cu ce am patrocinat literatur'a magiara ; între cari preoti si frati condistrictuali am facutu discordia si cari preoti traiescu cu adevēratu unulu cu altulu în discordia ? că-ci eu despre acēstea n'am nici unu cunoscutiu, si precum mie mi place pacea si concordia, asi voiescu să fia pace si concordia între toti. Relatiunea promisă despre scolele nostre confessionale d'în tractu înca o asēptu, inse cu subscrierea numelui celui adevēratu, că să sciu, cine este dsa si eu cu cine am de treaba, că să potu respunde la tote, să potu ilustră tote si se potu aretă, cine porta vin'a si cine sunt caus'a nefeniciei poporului de aici-a, si dac'a prin ilustrarea mea documentata multi se voru rusinā si voru fi petati innaintea natiunei, eu nu voui fi de vina, pentru că la ace'a dsa, si pote sociulu seu m'a provocatu. ēra până atunci pre dsa, „nume fara nume”, lu dechiaru de calumniatoriu si intrigantu.

Alexandru Erdősiu, m. pr.
protop. rom. tractului
„Tier'a-Oasiului.”

Romani'a.

În siediint'a de la 13 decembre st. v. s'au inceputu în camer'a Romaniei desbaterile a supr'a conventiunii Bleichröderiane, si precum ni comunica unu depesia telegrafica de la Bucuresci, datata d'în 3 ianuariu st. n. desbaterile s'au inchiaiatu si camer'a a acceptatu conventiunea drumurilor ferate conformu proiectului majorității comisiunii, se întielege, cu modificatiuni esentiale. Mai înainte d'a comunică desbaterile camerei, relative la acēstu obiectu interessantu si de mare insemnatate pentru Roman'a în specie si pentru totu romanulu în genere, publicam mai la vale, în estras-su, discursulu dlui M. Cogaľnicăanu, rostiu la acēstu obiectu în siediint'a de la 15 decembre.

D. M. Gogaľnicăanu, de la tribuna, areta, că aproape de 2 ani nu s'a suitu la acea tribuna : în douē sectiuni, ordinare si estr'a-ordinare, unu singura data a luat uventu, că membru alu majorității ce sustieneă pre ministeriulu Ionu Ghica, că să apere pre colegii sei acusat de majoritate.

Adi n'ar fi vorbitu în acēsta cestiune, dac'a nu erau douē mari impregiurări : antai'a, pentru că si d-sa, că ori care, nu si ascunde pericolele grave în cari se afla tier'a, pre cari chieru paritii nostri nu le-au întolmitu atatu de amenintatorie pentru autonomi'a tieriei ; a dou'a, pentru că ministeriulu a schimbatu faci'a discutiunii căliloru ferate, facundu d'în ea unu cestiune ministeriale si minoritatea d'în care face parte crede bine a-si espune parerea. E bine că ministeriulu să si-cunosea spriginulu. Va espune dar' pentru ce nu pote acordă increderea sa politica acēstui cabinetu.

Ce este minoritatea ? E ea unu partita compacta, decisa a resturnă ministeriulu ? Nu, n'a fostu nici la iuliu, nici acum. Mai multi oratori d'în ea s'au exprimat în privint'a ministeriului asiē, cum nu se exprimasera cei d'în

cu argumente că sunt patru genuri de fiintie superioare în lume : 1) Dieii ; 2) Genii ; 3) Eroii ; 4) Omenii. Elu stabileste trecerea dieiloru în Genii si a semi-dieiloru în Eroii.

Acelea d'întrē sufletele Geniiloru, cari s'au purificatu printr'unu îndelunga practicare a virtutii, se facu partasie naturei divine ; altele, de sine insele impotinte d'a deveni si ele capabile de asemenea prefectiune, sunt demise si d'în nou introduse în corpuri umane : lipsite de lumina si obscure redobendesca viet'a. ⁵⁾

Dupa Esiodu ⁶⁾ precum între omeni, astu-felu sunt si între Genii diferite clase si clasificatiuni.

Erododu ⁷⁾ declara, că d'în cele petrecute la mistere se potu deduce cele mai mari indicie si argumente despre adevērat'a natura a Geniiloru, d'întrē cari unii au menirea d'a protege umanitatea, altii d'a resbunā crimele publice.

Plutarhu ⁸⁾ declara, că natur'a Geniiloru e astu-felu, că ci au în sine si afectiuni omenesci si alaturi cu acētea si natur'a divina ; apoi se exprime în modulu urmatoriu :

„Cele ce se petrecu la serbări si la sacrificie, că în nesce dfile negre si nefaste — în cari se bé sange, se sfasfa omenii în bucătii, se lasa a mori de fome si se face usu de batăi, ba chiaru si de vorbe netrebnice, de furori, de clamări belice, escitate cu strigate si sguduiture d'în capu — nu e nici unu dieu în ceriu, pentru care să se faca : acēstea s'au instituitu spre a se impacă si departă Genii ce i rei ! . . . Fiindu că odinora s'au sacrificatu omeni, nu e probabilu că dieii să fi cerutu si admisu asemenea

⁵⁾ Plutarhu. — De oraculorum defectu — p. 415.

⁶⁾ Esiodu, apud Plutarchum cit. in de orac. def. p. 415.

⁷⁾ Erododu cit. apud. Plutarch. cod. cap. p. 415.

⁸⁾ Plutarhu pag. 417.

majoritate. Unulu a dfsu, că dorese că acēstu ministeriu să dureze câtu stejarulu, altulu că ministeriulu si-a cascigatu recunoscentia prin sanctionarea legii de la iuliu. Asiē dar' opositiunea nu e resturnatoria de strada. Omenii d'în ea au unu trecutulu politiu cunoscutu, n'au conspiratu, n'au resturnatu Domni si prin urmare nu merita imputări.

Celu ce s'a acusat mai multu, e unu omu absente, e unu omu caditu, si istoria ne spune ce sorte au acēsti omeni. D. Ionu Bratianu, care a luat parte la multe fapte mari, nationale si memorabile, care a fostu colegu cu mai multi ministri de adi, adi nici nu figureza între noi.

Nu trebuie să ne miramu. D. Iepurēnu, care e spirituosu, diceă : candu ministeriulu e d'în drept'a, bancele d'în drept'a sunt pline. D. Iepurēnu si-ducea aminte d'atunci, candu d-sa, unu d-nu Florescu, P. Gradisteanu erau esclusi d'în camera. Acea partita a primitu pedeps'a talionului : nu uitati că ea se pote aplică si la alții.

Acēsta tieră are unu tericire : partidele biruite devinu biruitoare prin erorile succesiloru ; mortii invieza. —

Concesiunea unu-data, data, ea s'a transformatu în cestiune politica ; de n'aveă acēstu caracteru, de multu si-dobendēă solutiunea.

În seculu XIX. cestiunile economice devinu politice. La noi ēra unu traditiune stramosiēca înainte, că interesele tieriei să nu se deē în man'a tieriloru vecine. Sub Gregoriu Ghica, candu tier'a ēra ocupata de invasiune, s'a propusu fundarea unei bance în Moldov'a. Generalulu Coronini dictă atunci în tieră că unu proconsule. Atunci în Moldov'a ēra ministru de finantie totu d. Petru Mavrogheni, ēra în ministeriu si repositulu D. Raletu. Totu ce ēra june, cu tote amenintările, notele si ocupatiunea, amu refusat Austriei banc'a Moldovei si amu datu-o altei companie d'în Nassau, Berlin, etc. Acēsta se consideră atunci că unu mare triumfu. — Concesiunea acēea n'a reesitu, inse pentru ērorea directorelui bancei nu s'a acusat natiunea germana.

Înainte de 1868, avusesemu mai multe concesiuni, sub domnulu Barbu Stirbei, sub alti domni, etc. Candu s'a datu concesiunea Strousberg, toti o aprobau, toti o preferiau, si dovēda sunt apelele nominale, în cari figurau multi barbati insemnati.

Chiamati a ne rostii între concesiunea Strousberg si Oppenheim, amu preferitu pre cea d'antaiu, dupa traditiunea d'a nu dá interesele tieriei veciniloru. Amu datu-o. Prin urmare acelu ministeriu nu merita vin'a ce i se face adi. Errorea a fostu, că s'a pusu prē multa graba, delegatii nu erau omeni speciali, de-si raportorele, repositulu Hurmsache, ēra si a remasu stimat de toti, că omu onestu si mare nationalistu.

Cei ce au aplicatu-o au comisu enorme gresieli ; in-si-si ei marturescu acēsta. Ministeriulu lui Dem. Ghica, d'în care faceă si d-sa parte, a avutu s'aplice 3 concesiuni : Oppenheim, Barkley si Strousberg ; cele douē d'antaiu s'au aplicatu si n'au datu locu la nici unu plangere, cea d'în urma s'a aplicatu sia datu locu la plangeri, prin urmare esistau defecte chiaru în concesiune.

Resbelulu franco-germanu a avutu unu iniriure fatale asupra cestiunii. Totu cetățienulu germanu, care posedēă actiuni, fiindu silitu a plecă în resbelu, a lasatu familiei

sacrificie. Dac'a cu tote astea regii si ducii au tienutu să deē că sacrificie pre in-si-si fiii loru, se presiēdia la acele sacrificie si să injunghia ei in-si-si victimele, acēsta au facutu-o că să potolēca indignatiunile Geniiloru rei si reutaciosi, seu să impacă pre demonii ingrozitori, etc.⁹⁾

Resulta dar' d'aici că, afara de Genii cei buni, sunt si unii rei, pre cari Clemente, în limbagiuni celu veheminte, i numesae „lacomis scelerati” în comparatiune cu „dieii locali.”

Astu-felu elu are unu pasagiu, în care spune claru : „asiē dar' de-si unii d'întrē Genii sunt lacomi si scelerati, totu-si potemu gasi pre la orasie Genii locali, cari obtienu onori manifestate publice.” ⁹⁾

Ori-care aru fi inse clasele în cari diferiteloru autori antici li place a-i divide, Genii erau adorati că diei ai fia-carui locu.

Originea acēstei adoratiuni e de buna sēma forte vechia.

Plutarhu, voindu a dá unu ideeă despre vechimea originei acēstei credintie, dice :

„Seu că acēsta doctrina aste a Magiloru si a lu, Zoroastru, seu că e tracia, remasa de la Orfen, seu că e a Egipteniloru ori Frigieniloru, dupa cum aflamu si de la unii si de la alții.” ¹⁰⁾

G. Dem. Teodorescu.

(Va urmă.)

⁹⁾ Clēmens Proterpt. apud. Lycophyr. coment. p. 105.

¹⁰⁾ Plutarhu capit. „Cur oracula edi defierint” p. 415.

⁵⁾ Esiod, lib. I.

⁶⁾ Coment. Lycophr. de Mersins Not. 1473, pag. 105, ed. 1697.

sale d'in acele actiuni: piatilele s'au implutu de ele si valorea li-a scadiutu. Acésta influinta fu cea mai insemnata cauza a caderii cestiunii Strousberg. Dupa resbelu politic'a interveni in cestiune. Multi sperau, ca rezultatulu resbelului va fi altu-felu de catu cum a fostu. Amu intervenitu. D'atunci cestiunea deveni politica. Neiscusinti'a pre de o parte, ér' pre d'alt'a urg'i'a Germaniloru cadu asup'r'a ne. (Mai multi deputati ceru cuventulu.) Multi au impinsu lucrurile pana la manifestatiunea de la sal'a Slatinénu, care era aproape se devina Waterloo-Sedan alu institutiuniloru nostre.

Ministeriulu d'in acea manifestare a facutu cestiune ministeriale, camera a fostu disolvata d'intru-o cestiune de regulamentu. Vine acestu ministeriu, unu ministeriu de necesitate. A fostu patrioticu. Majoritatea fostei camere nu potea salvá situatiunea, conservativii au venitu si au luat ei frenele in mana. Indata dupa formarea ministerului, camera se disolve, la Berlin se tramite ca aginte d. Carpu, care declarase, ca va urma una politica latina; a fostu tramisu se cera scuse guvernului Prusiei pentru insultele miserabile ce se facuse unu mare imperatu, upei mari natiuni in sal'a Slatinénu. D'atunci cestiunea Strousberg se schimbá si lucrurile inceteza. Ministeriulu forte constitutionale alu d-lui Ionu Ghica depune dosarele cestiunii pre biroulu camerei, fara a ni cere una solutiune. Noi ne inclestámu, ne injurámu doue septemane si apoi trecemu puru si simplu la ordinea dílei.

Vine acésta camera si desbate d'in nou cestiunea asta-vera. D-sa atunci era la bai; totu-de-un'a face asié fia in majoritate fia in minoritate; si apoi nu credea ca e bine se faca ca d. Carpu, ca a dou'a di dupa estrea-i d'in ministeriu se se arunce in opozitiune si se combata guvernulu.

D-sa dar' pote judeca legea de la iuliu fara pasiunea. Ce era legea de la iuliu? Era lege neimpusa, lege data de majoritate pre care, guvernulu a sanctionatu-o si a facutu ca ea se devina punctulu de procedere a cestiunii. Legea in se displacu Prusiei si d'atunci cestiunea deveni internationala. Guvernulu ni-a aretatu, in modu cam curiosu, actele diplomatice. Nu ni-a aretatu nici una carte albastra seu rosia, cum face chiaru Serbi'a, n'a facutu-o prin numirea unei comisii ca inainte, nici chiaru in siedintia secreta, ca-ci siedinti'a secreta se anuncia. Noi ne-amu strinsu in sectiuni unite, ni s'a cititu actele diplomatice si primulu ministru in locu se ne lasa a discutá, ne-a cerutu p'a dou'a di monopolulu tutunului. In acésta cestiune trebuie lumina, tier'a si reprezentantii ei trebuia se-i cunosca tote pericolele si fasele. — Legea a displacutu Prusiei: o areta press'a straina si notele diplomatice.

Unii d'in detentorii, citindu legea, si-au dísu, ca potu intrá mai iute in posesiunea capitalului lor. Formandu comitete, parte d'in ei au insarcinatu pre d. Hartel, omu d'aici, carele — dupa ce a dobenditu procura — s'a incercatu a se pune in intelegere cu noi, in statutele ce-a presintatu, d. Hartel a tianutu compta de susceptibilitatile nostre nationale, stabilindu in Bucuresci resiedinti'a inaltiloru functionari. Alte grupuri se forma d'in nou, de alti bancheri — pote chiaru dupa initiativ'a Prusiei — si una noua conventiune se presinta, aceea a d-lui Bleichröder.

Ce ni dice guvernulu in acésta privintia? Ca, espi-randu termenulu de 30 díle, presinta proiectulu d-lui Hartel, discutatu si aprobatu, care, de se va primí, va fi inchiaiatu ca conventiune. Bine a facutu guvernulu d'a cautatu ca, prin invoiela, se aplice legea de la iuliu. Deputatii cari au votatu-o voru vorbi despre acestu punctu. — Candu s'a inchiaiatu conventiunea, ministeriulu a comunicatu la Vien'a, Berolinu si Constantinopole, ca guvernulu s'a invoitu cu detentorii. Acést'a nu potea fi de catu cu exceptiunea d'a se ratificá de camere. Camerele au fostu convocate si conventiunea supusa desbateriloru lor.

Una tier'a in se se presinta in faci'a poteriloru prin camere. D. Bismark tramite note, si Port'a cu politic'a-i traditionala, declara ca nu pote interveni, ca-ci e una cestiune interiora. Pecatu, ca Aali-pasi'a e mortu; elu ne scapa si adi cum ne-a scapatu d'in multe situatiuni grele. Dominatorele si camerele au primitu felicitari in urm'a acestoru comunicari ale guvernului.

D. primu-ministru a dísu, ca la epistol'a vizirului cátra Domnu, d-loru n'au lasatu a respunde Domnulu, ci ministrii. Nu scie ce au facutu alte guverne, a dísu d. primu-ministru. Sub cabinetulu Dimitrie Ghica s'a evitatu, ca Domnulu nostru se fia pusu in corespondintia cu cine-va, respundiendu prin scrisori autografe numai capetelor coronate, in ocaziuni domestice. Ministeriulu d-lui Golescu si Iepurénu asemenea a observatu acésta portare. Reu i pare dar' ca d. primu-ministru a lasatu a se banui cele-lalte ministere, a se lasa se se intielega, ca numai acum se urmaza astu-felu.

Conventiunea inchiaiatu s'a presintatu camerei; guvernulu o apera, si ieri declara ca face cestiune ministeriale. Daca facea acést'a mai de multu, cestiunea si-lua solutiunea. Venia altu guverne, luá respunderea situatiunii, si afacerea adi era resolvata. — Deosebitu in idei politice cu d. Manu, d-sa pastréza suveniru frumose despre d-lui pre- andu era colegulu seu in ministeriu. Primesce dar' rapor-

tulu d-lui G. Manu, ca espressione a adevérului. Ce se vede in se in acestu raportu? Ca Adunarea e libera a se pronuncia cum va vie, ca-ci ministeriulu si-are una opiniune propria, la care nu tiene. Dar' candu guvernulu subscrie una conventiune si o sustiene, cum pote renuncia la opiniunea sa propria? Ce spune raportulu? Ca Adunarea n'avea se ratifice una conventiune, ci se stabileasca pentru guvernulu bazele pre cari s'aplice legea de la iuliu. Inse nu e asié, guvernulu inchiaiese conventiunea si Camera e chiamoata a se rosti daca ratifica seu respinge conventiunea. Inse acea conventiune gasesce opozitiune in tote sectiunile, si delegatii ce facu? ... formuléza unu nou contr'a-proiectu, unu operatu care a dobenditu si consentimentulu guvernului. Ieri guvernulu a dísu: „cu reserve.“ Ei bine, d-lu G. Manu, atatu de scrupulosu si conscientiosu, n'a gasitu necesariu a spune acele reserve? Dar' nu: guvernulu nu si-a facutu reserve, ci a primitu proiectulu intregu. Altu ce-va: conventiunea tramisa la Vien'a, Berolinu si Constantinopole, inchiaiatu de guvernulu, acea conventiune Bleichröder, n'a avutu onorea d'a se ceti in Adunare si a-sera ni spune d. primu-ministru, ca face d'in ea cestiune ministeriale.

Continuandu, d. Colcalniceanu indica, ca Adunarea a fostu lasatu in libertate, in sectiuni si siedintie. Doue feluri de statute s'au presintatu; cele lucrate la Berolinu, si ale d-lui Hartel. N'a comunicatu in se ministeriulu si actele notariali. D. Brailoiu a dísu ieri, c'acést'a e de competinti'a guvernului: asié va fi, dar' nu e si d-s'a d'acésta parere, ca-ci in se guvernulu ni-a comunicatu procurele si ni-a pusu in positiune d'a ne pronuncia. — Optu case de banca d'in Berolinu stringu obligatiuni de 52 milioane taleri, se constituiescu in societate, numescu consiliu de supraveghiare cu poteri limitate si acestu-a delega pre colonelulu Fromm era-si a d d e f e r e n d u m, cu conditiuni de ratificare.

Totu amu vedutu acestea in sectiuni. Delegatii si-au pusu de principiu d'a nu supune camerei nici una solutiune pana nu s'oru incredintia, ca acea solutiune va fi primita, ca-ci adi nu ne mai aflamu in facia cu unu poporu de detentorii, ci numai cu 8 bancheri, numiti in raportu, cari au depusu capitalulu, contienutu in actiuni si se insarcineza a continua drumulu. Acum dificultatea a disparutu. Nu mai sunt mii si sute, ca se nu se potea intielege: sunt numai 8 financieri, proiectulu delegatiloru li se potea comunica si ei se se pronuncia. Nu ne potemu noi injosi: ceea ce camera si Domnulu sanctioneaza nu se pote supune unu plebiscitu in tier'a straina. Daca acestu proiectu li se comunica, si in 3 díle se pronunciau, aretau ce primescu si ce nu primescu, atunci toti ne intielegemu. Adi unde suntemu? Delegatii au facutu unu nou proiectu, minoritatea altulu, ambele problematece, ambele fara sianse d'a fi primite.

In acésta situatiune, mai multi deputati s'au pusu pre terenulu, pre care s'a pusu chiaru guvernulu, d'a inlaturá conventiunea Ne-amu strinsu deputatii, amu desbatutu, ne amu intielesu. De ce ne acusat? Acést'a se face in tote serele si chiaru partit'a de adi, dupa caderea guvernului Ionu Ghica, nu s'a adunatu, n'a desbatutu, si a datu unu ministeriu? Una tier'a ca a nostra are presa, sre aginti si era forte facile a se incunoscentia la Berolinu, ca conventiunea s'a inlaturatu, ca deputatii d'in minoritate au propusu alta solutiune. Nimicu d'in tote astea. Agintele Prusiei de la Constantinopole declara oficiale, in scrisu, c Prusi'a nu primesce alta conventiune de catu cea propusa de Bleichröder. Actele comunicate de guvernulu constata acést'a. Sunteti, d-ni deputati, in alternativa grea: autonomi'a tierrei de o parte, ruin'a ei pre d'alt'a. Si atunci d. primu-ministru pune cestiunea ministeriale, declarandu, ca d-loru nu voru se se puna sub regimelu firmanelor. Dar' ce va se dica firmanu? Nu turau'a, hart'a si cerné'a, spiritalu acelu acti, Vizirulu scrie. Dlu Stratu ni afirma, ca conventiunea Bleichröder, si numai ea se primesca. Sunte-mu dar' sub presiune d'in afara, sub presiunea firmanelor. Nu ne intimidati d-vostra, d-ni ministri, dar' neci aretati firmanele: e totu un'a. Acum e pre tardu. Trebuia se puneti cestiunea ministeriale mai d'innainte. ér' nu se ne aduceti acum a vota sub presiunea firmanelor d'ia afara. (D. primu-ministru intrerumpe.)

D. Cogalnicénu: D. primu-ministru, care a resturnatu pre Voda-Cuza, care a votatu constitutiunea cu libertatile ei, care a fostu d'atatea ori ministru, de ce nu me lasa a spune in libertate, ca suntemu sub una presiune d'in afara? Nu sum d'in acei-a, cari credu, ca amu pusu una cofa peste principele Bismark (aplause). Situatiunea e grava, ori primulu conventiunea, ori o respingemu. Ministrii ni spunu, ca au se vina cu amendamente. Noi nu le cunoscemu, stau — cum dicea repositulu Barbu Catargiu — in dosulu perdelei conscientiei si, candu voru veni, le vomu desbate.

Am ascultat, in sectiuni secrete, pre dd. ministrii, cari ni ceru a vota cu ori-ce pretiu. Bine, sa votamu, dar' nu vomu face ore ca acei chirugi, cari facu operatiunea, dar' lasa se mora bolnavulu sub cutitu. Tier'a s'a impartitu in doue: una clasa privilegiata, si una clasa de iloti, cari n'au parte nici in afacerile publice ale Statului, nici ale judetului, nici ale comunei; diumetate tier'a e diume-

tate afara d'in alego; Monitorele spune, ca tier'a e agitare, ca sunt uneltiri culpabile. Se dice, se propaga, sunt conspirari, cu unelti'a bubuie si urla. Polit'a face vit'a nesuferita, polit'a cu sute de ochi se uita prin tote casele. (Intrerumperi.)

Prudinti'a, patriotismulu guvernului si alu adunarii stau aci. Trebuie se intramu in spiritulu si liter'a Constitutiunii pre care si-a datu-o tier'a. ér' daca e vorba de acusatari, respunde cu cuvintele d-lui generalu Florescu: faceti ce dreptu, si, daca eu sum in erore, nu e ratiune ca d-vostra se gresiti. D-vostra ati criticatu ministeriulu Ionu Bratianu si pre cele ce i-au urmatu. De ce nu faceti mai bine ca ele? D'aceea s'a resturnatu unu Domnu, s'a facutu una revolutiune? Partit'a conservatoria trebuie se mantiena pactulu fundamentale si o politica de impacare, singur'a care ne pote salvá adi. — Venindu la propunerea minoritatii, ea e intemeiata pre in sa-si legea de la iuliu; e drepta, ca-ci vré se dea deplina despagubire pentru lucrulu facutu; e buna, ca-ci vré s'ajunga la una solutiune. Ne aflamu in vrajba cu detentorii. Solutiunea nu e de catu defacerea nostra de ei prin despagubire larga si generosa si desrobirea de sub regimelu strainiloru, cari ne amenintia la fia ce miscare, candu amu dice, ca nu sunt drumurile bune seu necomplete. Am dísu.

VARIETATI.

*(Lantiude — oue.) Trecutorii pre la „port'a regale“ d'in Berolinu au vedutu intr'o demanctia pre o copila aretata si legata — fara lantiuri, adeca prinsa prin nescu oue astu-feliu, ca nu si-potea deface braciule d'in giurulu corpului seu, pentru ca pre ele era gramadita o clae de oue, si la cea mai mica miscare fraged'a clae s'ar' fi spartu. — Dine'a a povestitu trecutoriloru, ca desu de demanctia a venitu unu teneru, si, dicendu ca vré se-si alege nescu oue, i-a gramaditu acea clae pre bracie, care a tianutu-o prinsa. Atunci apoi a dísu, ca nu i placu ouele si ca numai ea i place, si a sarutat-o, si apoi a fugitu ridiendu de pacalitur'a sa.

*(Romanismu) Ministeriulu au autorisatu pre D. Nicolau „Neamtii“ adjunctu de pravalia (commerciante) in Veidenbach (rom. Ghimbavu, langa Brasieu) d'a-si schimbá numele familiare in „Germanescu.“ Inim'a acestui june commerciante este mai romanesca decatu a multoru carturari. Asié ar' trebui se faca tota legiunea acelloru romani cu nume escamotate prin diplome nobilitarie, prin scolele magiarie si nemtiesci d'a civilisatoriloru metamorfosatori, cum sunt d'altu de: Seres, Veres, Kerekes, Gyang-Hagy, Hosszu, Rakai, Szgyarto, et tutti quanti. Ar fi bine si pentru cuventulu, ca ministeriului ung. se i-se dee ocaziunea d'a dovedi ca nu tinde la magiarisare.

*(Nulasu, numai pre imperatulu!) In ver'a trecuta imperatulu venindu d'in gradin'a castelului d'in Schönbrunn si voidu a intrá in castelu prin port'a, prin care numai lui-i este ertatu a trece, soldatulu pazitoriu s'a oppusu cu tota resolutiunea d'cundu, ca elu numai imperatulu-i pote concede se treca pre aici. „Eu sum dora imperatulu“ observá monarchulu; soldatulu in se clatiná capulu si dise: „Acést'a ori si cine ar' poté-o dice, imperatulu porta alta uniforma si io me tianu strictu de ce mi s'a prescisu si intiu se arm'a denegandu intrarea. Imperatulu trebuie se mérga la padit'a principala, se vina cu unu officieru si doi soldati, se schimbe paditoriu de la porta si numai asié se intre in castelu. Paditoriu aprigu primi apoi laude de la superiorii sei pentru strict'a observare a legiloru prescisse, ér' imperatulu i tramise unu pumnu de doi-dieceri ca laptele, pentru ca alta data severulu soldatu se cunosca pre imperatulu si se nu-lu silesca a-si constata identitatea prin martori.

Sciri electrice.

Londonu, 2. ian. Diariulu „Times“ aproba impregiurarea, ca Bismarck s'a folositu de imb'a germana in acte diplomatice. Cele-lalte natiuni, dice numitulu diariu, voru imita acestu esemplu si se voru folosi asemenea de limbele lor.

Bucuresci, 3. ian. Camera a votatu conventiunea drumuriloru ferate cu 75 contr'a 48 voturi, inse cu ore cari modificari si conformu proiectului majoritatii.

Cernauti, 3. ian. Mai multe cercuri federalistice denega competinti'a comitetului tierrei.

Viena, 4. ian. Resultatulu negociatiuniloru cu croatii este multumitoriu. Memorandulu deputatiloru croati n'a aflatu resistintia de principiu la ministeriu. Baza pentru complanarea ulterioare in diet'a croata este ascurata.

Bucuresci, 4. ian. Senatul desbate conventiunea drumuriloru ferate, carea s'a votatu degia de camera reprezentantiloru, si vré ca pana mane se o si voteze.

Propriet., edit. si red. respundiet.: ALES. ROMANU